

**CANDIDAȚII DE ÎNVĂȚĂTORI ȘI ÎNTEMEIEREA  
ÎNVĂȚĂMÎNTULUI PUBLIC RURAL GORJEAN ÎN  
ANII 1838—1839. DOCUMENTE INEDITE DIN  
ARHIVA ISTORICĂ CENTRALĂ**

**VASILE ANDRIȚOIU**

În Țara Românească, începînd din anul 1831, odată cu aplicarea Regulamentului Organic, școala devine o instituție organizată și condusă de stat prin intermediul unui organ anume creat, numit Eforia școalelor. În orașele de reședință ale județului începe să funcționeze, conform unui Regulament alcătuit de Eforia școalelor, școlile naționale începătoare cu trei clase.<sup>1</sup>

Școala națională începătoare din Tîrgu-Jiu s-a deschis la 17 aprilie 1832, profesor fiind Constantin Stancioviți Brănișteanu. Venit la Tîrgu-Jiu din porunca Eforiei școalelor, acesta avea numai 17 ani, iar studiile și le făcuse la școala de la Golești a boierului patriot Dinicu Golescu și la București, cu marii dascăli ai timpului: Gheorghe Lazăr, Aron Florian, Ion Heliade Rădulescu, Eufrosin Poteca<sup>2</sup> etc. Dacă învățămîntul public în orașele reședințe de județ s-a reglementat prin amintitul Regulament al școalelor, învățămîntul obștesc în lumea satelor, orginaizat și controlat de stat, începe abî din anul 1838. În acest an, bîzîndu-se pe legea de organizare a seminariilor din 1834, care prevedea pentru cîntăreții bisericilor obligația de a-i învăța pe copiii satelor „carte și cîntări”, prin conlucarea dintre Eforia școalelor și Departamentul din Lăuntru, se pun bazele învățămîntului rural.

La începutul anului 1838 ocîrmuitorii județelor și profesorii școlilor naționale primesc instrucțiuni privind recrutarea tinerilor — fii de preoți, țîrcovnici, grămătici și chiar fii de țărani clăcași — ce urmau să deschidă școlile la sate. A-

ceștia, cu titlul de candidat de învățător, trebuiau să fie însușiiți pe lângă școlile naționale din orașele reședință de județ, cărora, de aceea, cu începere din 1838 li se spune școli normale.

Cursurile pentru candidații de învățători ai satelor urmau să se desfășoare, într-o primă etapă, între 15 august și 10 octombrie 1838. În baza unei prevederi regulamentare mai vechi, relativă însă la țircovnicii care vor ține și școală, candidații de învățători urmau să fie plătiți, anual, cu „2 chile” de porumb din „magaziile de rezervă” ale satelor și cu 2 lei de fiecare familie. După ce participau la aceste cursuri în două etape anuale, un număr de 2—3 și chiar 5 ani, candidații urmau să primească titlul de învățători.<sup>1</sup>

Luptând cu nesfârșite greutăți, profesorul școlii normale din Tîrgu-Jiu a adus o contribuție substanțială la deschiderea primelor școli sătești, cu concursul „candidaților de învățători”. Aceștia aveau de înfruntat nu numai lipsurile inerente începutului — asigurarea localurilor, a mobilierului, a materialului didactic, neplata la timp și în întregime a drepturilor convenite lor etc. — ci și reaua credință a autorităților locale. Cei mai mulți dintre ei fiind clăcași, erau supuși vexațiilor de către proprietarii moșiilor, care-i obligau să presteze claca și să dea dijma.

În cele ce urmează prezentăm o parte din corespondența profesorului școlii normale din Tîrgu-Jiu, Constantin Stanciovi Brănișteanu, cu Eforia școlilor în anii 1838—1839, ani în care s-au deschis cursurile pentru pregătirea candidaților de învățători și s-au pus bazele învățămîntului public în satele Gorjului.

---

#### N O T E :

<sup>1</sup> Școli naționale de un grad mai înalt funcționau doar la București și Craiova, orașele de căpetenie ale Țării Românești.

<sup>2</sup> N. Andrei, Gh. Pârnuție, *Istoria învățămîntului din Oltenia*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1977, p. 186—225; Al. Ștefulescu, *Istoria Tîrgu-Jiului*, Tîrgu-Jiu, 1906, p. 182.

<sup>3</sup> Vezi mai pe larg N. Andrei, Gh. Pârnuță, *op. cit.*, p. 238—324.

## DOCUMENTE

### 1

1. 1838 martie 12, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului școlii normale din Tîrgu-Jiu, Constantin Stanciovici Brănișteanu, prin care informează Eforia școalelor cu privire la măsurile luate pentru pregătirea candidaților de învățători și deschiderea școlilor sătești în iarna următoare.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Spre răspuns la porunca cinstitei Eforii din sept[embrie], N[o]. 118, cuprinzătoare pentru înființarea școalelor du prin sate, cu respect să face cunoscut că pă de o parte căutînd însum[i] tineri care să primească sarcina d-a să face dascăl de sat, am găsit vro cîțiva dintre școlarii mei, care au trecut învățăturile în anii trecuți și iarăși cîțiva din alți particulari, iar pă dă alta, stăruind la cinstita ocîrmuire locală, au trimis prin D[umnealor] D[omnii] suptocîrmuitori porunci și publicații în toate satele, iar către toți proprietarii[i] pof-tiri pentru gătirea încăperilor de școală și, prin urmare, a doua zi după duminica Tomi[i], după silințele ce pun slujbașii întru această înprejurare, să nădăjduiește că voi începe cursu[l] cu toți candidații pentru dascălii de sate.

Iar în vremea verii, pe de o parte, pregătindu-se candidații și pe de altă parte încăperile de școale, în iarna viitoare toate școlile își vor lua al lor curs.

1838, mart[ie]12

Profesorul școalei din Tîrgu-Jiu,

C. Stanciovici

N[o] 7

(Arhivele Statului București; fond. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dos. 6708/1837, f. 55, original. În continuare sursa se va cita: Arh. St. Buc., fond. M.C.J.P.).

### 2

1838 martie 12, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stanciovici, prin care face cunoscut Eforiei școalelor că, la propunerea sa, cîntărețul Nicolae Protopopescu se oferă să-i învețe pe candidații de învățători cîntările bisericesti.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Închipuindu-m[i] că ar fi de trebuință să știe și o prescurtare de cîntare bisericească toți dascăli[i] că ar fi de trebuință să știe și o prescurtare de cîntare bisericească toți dascăli[i] ce să vor orîndui la sate, am rugat pe D[omnul] Nicolae Protopopescu, cîntărețu[l] biseri[i] ce[i] domnești de aici, ca de va voi, să arate în toate zilele candidaților de dascăli prințipurile din cîntările bisericești. Numitul, primind a face aceasta de la sine, eu mă grăbii a spune în conștiința cinstitei Eforii ca, de va găsi bună părerea mea, să-m[i] trimită poruncă de urmare.

1832 mart[ie] 12

Profesorul școalei din Tîrgu-Jiului,

N[o] 8

C. Stanciovici

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6708/1837, f. 56)

3

1838 aprilie 23, [Tîrgu-Jiu]. Raport al profesorului C. Stanciovici, prin care aduce la cunoștință Eforiei școlilor că la 5 mai va începe cursurile cu 50 de candidați de învățători, cerînd și instrucțiuni privind cunoștințele pe care aceștia urmau să le însușească.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Lucrul cîmpului a fost singura stavilă de nu s-au adunat pînă acum candidați[i] pentru dascăli de sate, după cum prin raport încunoștințam. Dar acum, pornindu-se din toate plășile acestui județ a veni și sunt, scriindu-se prin formalități pînă acum în catalogu[l] meu, cincizeci de dascăli.

Cu cinste rog pă cinstita Eforie să binevoiască fără înțirziere a-mi trimite Instrucțiile pentru învățătura acestor învățători, fiindcă la 5 mai sînt sorociți toți a veni gata, ca să înceapă cursul învățătur[i] și nu mai rămîne altă zățignire decît pomenitele Instrucții.

1838 aprilie 23

Profesorul Școalei din Tîrgu-Jiului,

N[o] 18

C. Stanciovici

[Rezoluție :] Cu bucurie și mulțumire s-au văzut rîvna cu care se străduiește Dl. profesor a pregăti învățătorii acestor școale du pe la sate. Lecțiile ce vor trebui să se dea acestor învățători vor fi: citirea pe tablele lancasterice după regula acestui metod, scrierea caligrafică, din aritmetică cele patru lucrări cu numere frîngeroase, catihismul și toate rugăciunile religioase, cîte sînt mai de căpetenie la închinăciune și la slujba bisericească. Să învețe și cîteva cîntări bisericești, pă cît se va putea.

Să se trimită la această școală, precum și la toate celelalte școli normale, cîte cincizeci egzemplare de cărticica ce s-au tipărit acum pentru asemenea închinăciuni.

Să înștiințeze Dl. profesor cu ce mijloace au venit la învățătură acei cincizeci candidați de învățători care s-au adunat acolo, adecă unde își au lăcuința, ce mîncîcă? Adusu-ș-a merinde fiecare cu sine de la sat? Sau datu-i-s-a în mînă leul de bani ce a fost să plătească acum, la Sfîntul Gheorghe, fieșcare sătean?

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P. ; dos. 6708/1837, f. 71, original)

4

1838, mai 7, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stancivici prin care solicită din nou Eforiei să-i trimită instrucțiunile privind conținutul cursurilor pe care deja le începuse cu candidații de învățători ai satelor.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Fiindcă încă de la cinci ale următorului am început [cursurile] cu o parte din dascăli[i] acestui județ Gorj, după cum mai dinainte am făcut cunoscut și fiindcă la 13 mai sînt a începe cu 150 de tineri, care s-au înfățișat înainte-m[i] spre cercetare, pentru aceea și a doa oară îndrăznesc a ruga această cinstită Eforie ca să binevoiască a-m[i] trimite fără întîrziere instrucțiunile ce sînt pentru învățatura pome-niților dascăli.

Anul 1838, mai 7            Profesorul școalei din Tîrgu-Jiului,

N[o] 22

C. Stanciovici

Or[ășul] Tîrgu-Jiului

(Arh. Șt. Buc. ; fond. M.C.I.P., dos. 6708/1837, f. 73, original)

1838 mai 21, Tîrgu-Jiu. Raport al profesorului C. Stanciovi, prin care înștiințează Eforia școalelor că de la 16 mai urmează cursurile 172 candidați de învățători ai satelor.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Fiindcă încă nu s-au primit candidați de învățători din toate satele județului, pentru aceea, pînă a trimite un catalog cu toate formalitățile cerute, am cinstea de a da în cunoștințare cinstitei Eforii că numărul [1] acestor învățători, cu care încă de la 16 mai am început lecția potrivită cu dorința și instrucțiile cinstitei Eforii, se urcă la 172 și după rezultatu [1] ce s-au văzut în cele mai dintii zile, să așteaptă bună ispravă de la dînșii.

Toți aceștia sînt veniți aici la școală cu cheltuiala lor, cu merinde aduse de la casele lor și lăcuiesc pa la gazde și o mare parte din dînșii în încăperile școlii. Dar adăogînd că cele mai multe gazde le sînt circiumari și așteaptă de la ei a le face cheltuieli, am pus în lucrare în parte-mi a face la un loc singuratec și sănătos un mare umbrar, care să slujească pentru șederea și învățătura lor. Încît pentru leul ce a fost să se plătească la Sfintu [1] Gheorghe, încunosteț că nu numai acesta, dar nici alt ajutor nu li s-a dat din partea satelor, pentru care au și dat ei demult jalbă ocîrmurii locale.

1838, mai 21

Profesorul școalei din Tîrgu-Jiului,

N[o] 24

C. Stanciovi

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6708/1837, f. 79, original)

1838, august 24, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stanciovi, prin care propune Eforiei școalelor, pentru apropiata deschidere a școlilor sătești, în lipsa localurilor necesare, folosirea încăperilor caselor de sfat ale satelor.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Vreamea începerii a vro două sute [de] școale sătene dintr-acest județ s-au apropiat și îngrijire pentru încăperi [de

școală] de nicăeri nu să vede. Pentru ace[e]a cinstita Eforie [să] binevoiască a chipzui ca deocamdată să se sloboază în trebuința aceasta casele de sfat care, după băgarea de seamă ce am făcut, sint mai toate gata și puține de isprăvit.

Pe lingă aceasta, supui în cunoștința cinstitei Eforii că eu, după multe încercări ce am făcut în aceste case, am băgat de seamă că încap 6 bănci și 6 semicercuri de lemn și că pentru acestea trebuiesc 15 lei ca să se facă și, prin urmare, dacă găsierea mea cu cale este potrivită scopului cinstitei Eforii, nu rămîne alta decît să mi se trimită poruncă de urmare și să se chipzuiască de unde să se cheltuiască pomeniți[i] 15 lei.

1838 avg[ust], 24      Profesorul școlii din Tîrgu-Jiului,  
N[o] 53                              C. Stanciovici

[Rezoluție :] Pentru clădirea încăperilor de școală se va trimite un deseniu pentru model și se va scrie cinstitei vornicii ca, trimițînd la fiecare suptocîrmuire cîte un deseniu ce se va da de la Eforie, să grăbească clădirea acestor încăperi de școală.

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6708/1837, f. 92, original)

7

1838 octombrie 3, Tîrgu-Jiu. Raport al profesorului C. Stanciovici, prin care înștiințează Eforia școllelor că examinarea candidaților de învățători ai satelor s-a încheiat la 10 octombrie. Solicită luarea măsurilor pentru ca aceștia să poată deschide școlile sătești.

Către cinstita Eforie a școllelor,

Spre a se păzi întocmai cele poruncite prin țirularea din 24 iunie [cu] No. 626, cu cinste dau în cunoștință că deodată cu deschiderea școli[i] din 17 august, adunîndu-se iarăși candidați[i] de învățători ai satelor, ce tot pă temeiu aceștii hîrtii să sloboziseră pă la casele lor, urmără neîncetat pîn[ă] la 1-iu octombrie cînd, atunci făcîndu-li-se

cercetare de știința fiecăruia, li se dede bilețuri de voe slo-  
bodă și se întoarse[ră] pe la satele lor ca să înceapă și ei a  
învăța.

Pentru ace[e]a cinstita Eforie [să] nu zăbovească a se  
gîndi despre trebuințele acestor școale, căci într-altfel vor  
sta în nelucrare și rezultatul[1] trudelor mele de vro 5 luni  
se va pierde.

1838 octom[vrie] 3

Profesorul școalei

N[o] 62

C. Stanciovici

Tîrgu-Jiului

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6708/1837, f. 103, original)

8

1838 octombrie 12, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului C.  
Stanciovici prin care face propuneri Eforiei școalelor cu pri-  
vire la numirea de revizori pentru școlile sătești ce urmau  
să le deschidă candidații de învățători.

Către cinstita Eforie a școalelor,

În urma slobozirii candidaților cu nouă zile, primind țir-  
cularea cinstitei Eforii cu N[o] 845, septembrie 21, am în-  
țeles cele poruncite, la care cu cinste răspunzi că sînt pen-  
tru strîngerea candidaților iarăși, ca să le arăt metodu[l] ce-  
tirii p[er] noile table. Va fi lesne, căci după primirea tabelor,  
p[er] dată scriind D[umnealor] D[omnilor] suptocîrmuitori, toți  
să vor aduna fără întirziere. Iar pentru revizori, ce negre-  
șit sînt de neapărată trebuință, încunoștințez cele urmă-  
toare :

Mai întii, că deși dintre candidați s-ar găsi uni[i] cu pri-  
cepere d-a săvîrși slujba de revizor, însă poate vremea nu  
i-a ertat să să pătrună p[er] cît această slujbă cere.

Al doilea, că fiecare nu primește aceasta, să-și lase ca-  
sele și interesurile lor și să pribegească în toată iarna din  
sat în sat, în vreme ce plata lor să mai micșorează din cîtă  
o avea șezînd la casa lui.

Al treilea, că candidații cei mai buni au satele cele mai  
mici și dacă le-am poruncit să-i mut la alte sate mari ca să



săvârșească slujba de revizor, au răspuns că fiecare voește să slujească pentru sătenii lui, măcar de este satu[l] mic și a se muta nu primește, măcar satu[l] să fie cît de mare.

Al patrulea, că această chipzuire a cinstitei Eforii deși este destul de bună, însă este tirzie. Fiind cu toți[i] hotărîți pentru un sat, au primit din drepturile lor și sint încurcați cu satele și mai vîrtos că un al doilea învățător acum, în grabă, nu se găsește și găsindu-se nu-i rămîne vreme cînd să învețe el și cînd să deschiză școala, în vreme ce toate școlile cel mult pîn[ă] la noemvrie socotesc să să înceapă. Și iarăși, deși se va găsi cu prileju[l] învățători[i] din vara viitoare, încă nu crez nici revizorul, nici tovarășu[l] lui să se mulțumească p[er] atîta plată.

Pentru ace[ste] supui în cunoștință următoarea chipzuire, care de va fi primită, mi se va trimite poruncă de urnare. Ca să [se] întîmpine măcar acum, deocamdată, această trebuință neapărată de revizori, eu am găsit 6 tineri: trei dintre școlarii ce trecînd clasurile aceștii școli să ocupează cu scrisu[l] pe la cantilariile dregătorilor și trei din școlarii ce a doua oară să ocupează cu învățăturile clasului al treilea. Acești școlari fiind toți din începătorii aceștii școli, cunosc destul de bine medodul învățaturii și deosebit le arăt știința de a revizui, dîndu-le pentru toate instrucții în scris, iar numele acestor tineri să fac cunoscute prin alăturată listă. Plata acestora va fi o a patra parte de la candidați[i] ce au sate de 180, 200, 300, și 400 de familii, precum și de la aceștia care au cite două și trei sate. Pentru plata acesora, făcînd băgare de seamă, fac cunoscut că să adună de fiecare cite 60 lei pe lună.

1838 octom[vrie] 12

Profesorul școlai,

N[o] 64

C. Stanciovici

Tîrgu-Jiu

[Rezoluție:] Ar fi mai de folos să se întocmească revizia după cum s-a chipzuit mai din nainte, dar fiindcă Dl. Profesor socotește că acea întocmire poate să întîmpine acum deocamdată împiedicare și fiindcă zice că a găsit alți tineri care sint pregătiți pentru această slujbă și primesc a se însărcina cu dînsa avînd leafă cite 60 lei pe lună, Dl. Profesor va pune în lucrare această chipzuire a dumisale, destul numai

să îngrijească ca scopul de înaintarea învățături între copiii] du prin sate să se împlinească fără sminteală.  
(Arh. St. Buc. fond. M.C.I.P., dos. 6708/1837, f. 105 și 103, original)

9

1839 martie 8, Tirgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stanciovi, către Eforia școalelor, prin care îi cere să intervină pentru construirea unei încăperi „de nuele și acoperită cu fin“, în care candidații de învățători ai satelor, venind la cursuri, să locuiască și să învețe.

Către cinstita Eforie a școalelor.

Adunându-se învățători[i] comunali în viitoarea oară la învățătură, după poruncile ce sînt date, cu cinste fac cunoscut că sală unde încăpînd toți să-și poată face învățatura nu este, fiindcă încăperile unde acum școala s-au multat sînt foarte strîmte. Pentru care rog pă cinstita Eforie a face punere la cale, ca să facă din partea satelor o încăpere de nuele și acoperită cu fin atît pentru predare cît și pentru lăcuința învățătorilor, ca să nu mai aibă alte umblete prin care să poată zătigni învățatura. Și aceste încăperi făcîndu-se mai temeinice, adecă gardul lipit cu pămînt și acoperit mai bine, poate să slujească pentru cîți ani vor fi hotărîți învățători[i] să urmeze la învățătură.

1839 mart(ie) 8

N[o] 33

Tirgu-Jiului

Profesorul școalei,

C. Stanciovi

[Rezoluție :] Bună este chibzuirea D-lui Profesor; se va face dar, pentru aceasta, adresă către cinstita vornicie, trimițîndu-se și copie după acest raport.

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 3, original)

10

1839 martie 8, Tirgu-Jiu. Adresa profesorului C. Stanciovi către Eforia școalelor, prin care arată că sătenii din plasa Tismana se plîng că nu pot construi școli de 8 stînji lungime.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Cu prileju[l] revizii ce am făcut școalelor din plasa Tismenii, în toate satele am întîmpinat plîngerii din partea locuitorilor pentru clădirea noilor școli, zicînd că sînt prea mari pentru satele lor și că ei nici stare [nu] au de a face asemenea mare bina, nici copii care să umple o sală de 8 stînjei de lungă, iar a face pă jumătate din cit s-a hotărît, păzind tot acea formă. sînt bucuroși.

Pentru care nu lipsii a face cunoscut cinstite Eforii, ca să facă cuviincioasa punere la cale și, de nu se va putea într-alt chip, măcar sala de predare să fie mai mică cu una a treia din cit este și odăile învățătorilor pă jumătate din cit s-a însemnat pe plan.

Iar de punerea în lucrare, cinstita Eforie, ca o stăpînă, să binevoiască a mă cinsti cu răspuns.

1839 mart[ie] 8

Profesorul școalei,

N[o] 31

C. Stanciovici

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 28, original)

11

1839 martie 8, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stanciovici, către Eforia școalelor, prin care o informează despre plîngerile candidaților de învățători, cărora nu li s-a dat porumbul cuvenit din magaziiile de rezervă ale satelor.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Cu cinste fac întrebare dacă învățători[i] comunali, uni[i] fiind țircovnici, uni[] nefiind cu dreptu[l] de a primi cele două chile de porumb, căci mulți s-au arătat cu plîngerii către mine, cerînd să mijlocesc a li se slobozi porumbu[l].

Pentru care, în orice chip va fi împrejurarea, cinstita Eforie va binevoi a face punere la cale, iar eu mă voi cinsti cu răspuns, pă temeiu[l] căruia să poci da răspuns la plîngerile lor.

1839 mart[ie] 8

Profseorul școalei,

N[o] 32

C. Stanciovici

Tîrgu-Jiului

[Rezoluție :] Fiecare învățător sau candidat de învățător are dreptu[l] a lua din magazia de rezervă două chile de bucate p[er] anul trecut, 1838.

(Arh. St. Buc., fond., M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 39; original)

12

1839 martie 18, Tîrgu-Jiu. Adresă prin care profesorul C. Stanciovici, insistă pe lîngă Eforia școalelor să se ia măsuri pentru a asigura prezența permanentă a candidaților de învățători ai satelor „la învățătură”.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Fiindcă după poruncile acestei cinstite Eforii sînt a se aduna iarăși candidați[i] de învățători la învățătură, pentru ace[e]a binevoiască cinstita Eforie a chipzui din vreme și foloasele prin care acești candidați să poată învăța la școală nezmintiți, căci în trecuta oară multă zătignire s-a pricinuit înaintări[i] ce s-ar fi putut face, cu mergerea candidaților mai p[er] toate zilele, cînd la merinde, cînd la premenele, cînd la lucru[l] p[er] pămîntului și altele.

1839 mart[ie] 8

N[o] 36

Tîrgu-Jiului

Profesorul școalei,

C. Stanciovici

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 45, original)

13

1839 aprilie 12, Tîrgu-Jiu. Adresă prin care C. Stanciovici, profesorul școlii normale din Tîrgu-Jiu, solicită din nou să se ia măsuri pentru construirea unei școli „de nuele lipită cu pămînt”, în care să încapă cei peste 150 de candidați de învățători ce urmează să vină la învățătură.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Deși încă de la martie 8, prin raportu[l] cu N[o] 33 am făcut cunoscut cinstitei Eforii că încăperi nu sînt unde candidați[i] de învățători să-și poată face învățătura, dar și acum, văzîndu-mă aproape de zioa în care iar trebuie să încep cu candidați[i], cu cinste fac cunoscut că sala unde se află școala nu este mai mare decît de 4 stînji în lungime

și de 3½ în lățime, cu 6 bănci și 8 semicercuri. Apoi judece cinstita Eforie dacă pot să încapă peste 150 de candidați.

De unde urmează ca cinstita Eforie să binevoiască a face punere la cale ca să să facă o școală de nuele lipită cu pământ, unde nu încapă nici o cheltuială mare, căci Iemnele le dau mulți din proprietari, materialu[l] pentru învălit asemenea și scindurile de brad pentru bănci le dau de la mine, numai să se facă o sală unde în tihnă, atit eu cît și candidați[i] să ne putem face datoria. Pentru această școală, care trebuie să fie în lungime de 10 stînjeni și în lărgime de 4, trebuiesc lemnile și lucrători[i] ce să văd în alăturata listă.

Iar prin urmare, în or ce chip luați hotărîrea cinstitei Eforie, plecat o rog ca fără zăbavă să-m[i] facă cunoscut, spre a ști ce să fac.

1839 apr[ilie] 12

Profesoru[l] școalei normale,

N[o] 51

C. Stanciovici

Tîrgu-Jiului

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 62, original)

[1839 aprilie 12, Tîrgu-Jiu]. Listă înaintată Eforiei școlare de profesorul școlii normale din Tîrgu-Jiu, cuprinzînd materialele, lucrătorii și timpul de care este nevoie în scopul clădirii unei școli pentru candidații de învățatori.

Listă de cele ce trebuie ca să facă o școală o școală  
de nuele lipită

Bucăți :

28 furci în retezătură de o palmă domnească ;

12 cumpene ca să să pue peste furci, lungi de 23 palme și pă muche de un lat de mînă ;

80 căpriori lungi de 14 palme, groși de un lat de mînă, în 4 muchi[i] ;

250 lăști de or ce lemn, lungi cît să vor putea, iar grosu[l] de 2 degete pă muche ;

200 pari lungi de 12 palme ;

12 care nuele de îngrădit ;

15 care crivină de lipit ;

- 8 care fin de învălit ;
- 9 birne lungi de 16 palme pentru aşezatu[l] băngilor ;
- 70 scînduri de brad pentru băngi, picerele lor şi o uşă ;
- 12 meşteri de lemn în 15 zile ;
- 12 saraholi pentru îngrădit, lipit şi acoperit, în 12 zile.

C. Stanciovici

(Arh. St. Buc., fond, M.C.I.P., dos. 6076/1838, original, f. 63)

15

1839 mai 17, Tîrgu-Jiu. Raport al profesorului C. Stanciovici, prin care arată Eforiei şcoalelor măsurile ce se iau pentru ca, pînă în toamnă, să se clădească şcolile sateşti.

Către cinstita Eforie a şcoalelor,

Trebuinţă fiind ca mai nainte de începerea zidiri[i] şcoalelor comunale să se dea în cunoştinţa cinstitei Eforii satele unde, prin domni[i] suptocîrmuitori, s-a hotărît a se clădi şcoale, precum şi satele ce s-au alăturat lîngă acestea, unile din cea de tot apropiere, altele din neputinţă şi altele din pricina scăzutului n[umăr] al familiilor. Pentru ace[ea], cu cinste însoţesc, pă lîngă acest raport, catalog din care poate lua cinstita Eforie curată înţelegere, după care şi binevoiască a întoarce poruncă de urmare cît mai fără zăbavă, căci după multele hîrtii şi stăruiuri ce am făcut asupra cinstitei ocîrmuiri locale, s-a hotărît a se trimite într-adins cinovnic dintre boerii pămînteni, care stăruind asupra cui se va cuveni, să săvîrşească şcoalele cel mult pînă în toamnă.

1839 mai 17

Profesorul şcoalei normale,

N[o] 69

C. Stanciovici

Tîrgu-Jiului

[Rezoluţie :] Să se urmeze deocamdată lista trimisă, însă mai tîrziu va trebui să se despartă unele sate care acum sînt închinat şi ar putea să ție singure şcoală.

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 83, original)

1839 mai 17, Tîrgu-Jiu. Raport al profesorului C. Stanciovici, prin care arată Eforiei școalelor că a început cursurile cu candidații de învățători abia la 1 mai; în locul celor incapabili n-au venit alții, iar unele sate n-au trimis deloc.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Măcar de mi s-a și poruncit ca adunînd candidați[i] cel mult pînă la a doua zi de Sf. Gheorghe, să încep învățăturile mai departe, însă prin toate mijloacele ce am făcut, de abia am putut la întii mai să încep cu numărul candidaților ce să văd în catalogu[l] trimis pe lingă raportu[l] cu N[o] 69, pentru care nu lipsesc a face cunoscut.

Iar pentru satele ce tot în pomenitu[l] catalog să văd vacanțe, pînă acum însă nu mi s-au trimis candidați, nici din cei cunoscuți, nici alți[i] noi în locul unora ce însemnîndu-m[i] foarte prost cursul învățături[i] pã vara trecută și foarte rău slujba pã iarna trecută, s-au depãrtat [din post].

Pentru care și binevoiască cinstita Eforie a mă cinsti cu răspuns, de mai poci primi candidați de la arătatele sate sau nu.

1839 mai 17

Profesorul școalei normale,

N[o] 70

C. Stanciovici

Tîrgu-Jiului

(Rezoluție :) Dacă de la unele sate candidații cei vechi nu s-au găsit destoinici pentru învățătură, neapãrat urmează a se primi alții noi dintre tinerii ce vor da mai bune nãdejdi de înaintare la învățare.

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 85, original)

1839 mai 17, Tîrgu-Jiu, Adresă a profesorului C. Stanciovici către Eforia școalelor, prin care arată că, lucrînd în paralel cu elevii școlii normale și cu candidații de învățători, este nevoie să-și ia un ajutor.

Către cinstita Eforie a școalelor,

Văzînd că cu prileju[l] învățături[i] candidaților mi se prilejuește oarecum zătignire lecțiilor ce predau în școala normală, mai virtos că candidați[i] își fac învățăturile în deosăbită școală, unde eu nu poci fi de multe ori nici o dată pe zi, pentru ace[e]a am găsit un tînăr, și anume Ioan Deconescu, care au trecut clasurile începătoare în școala centrală din Craiova cu prea bună silință, dovedită de Atestaturile ce mi-a înfățișat și de egzamenu[l] ce i-am făcut, pă care țocmindu-l cu din leafa mea lei 50 și șederea în casa mea, au primit sarcină de a-m[i] fi ajutor.

De ace[e]a, această chipzuire am cinste a o supune mai înainte în cunoștința cinstitei Eforii, ca găsind-o de bună și primindu-o, să binevoiască a-mi întoarce poruncă de urmare fără zăbavă.

Iar spre dovadă de știința pomenitului tînăr, alătur tot deodată și Atestaturile sale.

1839 mai 17

Profesorul școalei normale,

N[o] 71

C. Stanciovici

Țirgu-Jiului

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 87, original)

1839 iunie 6, Țirgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stanciovici, prin care propune Eforiei școalelor să încuviințeze ca singur revizor al școlilor sătești din județ pe I. Diaconescu.

Cinstitei Eforii a școalelor,

Ca să se poată revizui școalele comunale mai bine, atît vara cît și iarna, și de un bărbat mai urcat asupra metodelui și mai cu idee de regulile ce trebuie să se știe în fișcare școală, eu am ales pe D[omnul] Ioan Deconescu, care se însărcinează a face revizia și vara și iarna în tot județul, cu leafă cite 6 lei de candidat, sau cu zeciuală cite o para bună la toț leul. Aceasta dîndu-se și în cunoștința candidaților, toți au primit bucuroși.



Pentru ace[e]a dar, supui și în cunoștința cinstitei Eforii această chipzuire, ca fiind potrivită, să mi se întoarcă poruncă de urmare fără întârziere.

1839 iunie 6

Profesorul normal,

N[o] 83

C. Stanciovi

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 101, original)

1839 iulie 1, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stanciovi, prin care anunță că la 30 iunie a avut loc examinarea școlărilor și a candidaților de învățători ai satelor.

Cinstitei Eforii a școalelor,

Eri, vineri, la 30 iunie, săvîrșindu-se egzamenul formal al școlărilor și candidaților acestui județ, de față cu toate autoritățile locale și cu boerii i negustorii pămînteni, cu cinste se închid aci deslușitoare cataloage de rezultatul fiecărui școlar și candidat, precum și o listă de școlarii ce au primit atestaturi.

1839 iulie 1

Profesorul școalei normale,

N[o] 93

C. Stanciovi

Tîrgu-Jiului

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 105, original)

20

1839 septembrie 6, Tîrgu-Jiu. Adresă prin care C. Stanciovi, profesorul școlii normale, înaintează Eforiei școalelor o jalbă a candidaților de învățători ai satelor.

Cinstitei Eforii a școalelor,

Luînd cinstita Eforie curată înțelegere din alăturată p[er] lângă acest raport jalbă a candidaților, va binevoi a face cea de cuviință punere la cale, iar mie mi se va porunci ce răspuns să dau acestor candidați.

Anul 1839 sept[embrie] 6

Profesorul școalei normale,

N[o] 95

C. Stanciovi

Tîrgu-Jiului

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 124, original)

[1839 septembrie 6]. Jalbă a candidaților de învățători ai satelor, prin care arată profesorul școlii normale din Tîrgu-Jiu greutățile ce întâmpină în primirea simbrii. Jalba este trimisă Eforiei școlilor cu adresa de mai sus.

Cinstitului D.E. Profesor Normal,

Supusă arătare facem domniei tale că cu mijlocu[l] care s-au hotărît di la stăpînire ca să ne primim noi înșine simbria de-a dreptu[l] de la fiecare sătean, nimic nu putem face și nimic nu ne folosim, fiindcă preoți și dregători ai satelor, a ne răspunde dreptul nostru. Pentru aceia ne rugăm Domniei tale ca ori cum vei ști, să mijlociți a ni să strînge toată simbria noastră după număr[u] familiilor ce să află în fiecare sat prin puterea stăpînirii la un loc, de unde să putem și noi a ne primi simbria la vreme pă deplin, ca să nu ne mai străghineze și să ne mai pierdem vremea umblind pentru cîte doitrei lei cu săteni[i] prin judecățile suplocîrmuirei, după cum este și știut Domniei tale că încă până acum nu ne-am priimit simbria din anu[l] trecut nici pă jumătate. Și va fi și mai păcat de Dumnezeu să ne pierdem toată vara și toată iarna și noi să ne alegem cu nimic.

Prea plecați, candidați[i] din j(udețul Gorj : C. Filip, P. Stegăroiu, T. Brînzan, R. Ioniță, I. Săceleanu, N. Cănavoiu, N. Rogojean, I.N. Cătoc, N. Florescu, A. Popescu, M. Ostroveanu, N. Băloi, C. Jugravu, C. Popescu, I. Aresnie, G. Moșilă, Dimitrie Bican, G. Popescu, C. Albeanu și toți ceilalți candidați tovarăși.

„Cea adevărată jalbă“

C. Stanciovici

\* Data trimiterii jalbei la Eforia școalelor.

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 125, original)

1839 septembrie 13, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stanciovici, prin care solicită Eforiei școalelor să-i trimită table lancasteriene și cărți pentru 154 de școli sătești.

## Cinstitei Eforii a școalelor,

De se va fi mai tipărit niscaiva table mai nainte de la No. 18 și niscaiva cărți în trebuința școalelor comunale, binevoiască cinstita Eforie a porunci ca să mi se trimită și mie atâtea cite trebuiesc la 154 de școale. Dar trimiterea aceasta [să] fie fără întârziere, ca cu prilejul slobozirei candidaților la sfârșitul lunii lui septembrie, să le dau fieșcăruia.

1839 septembrie 13

Profesorul școalei normale,

N[o] 98

C. Stanciovici

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 129, original)

23

1839 octombrie 21, Tîrgu-Jiu. Adresă a profesorului C. Stanciovici, către Eforia școalelor, prin care cere o nouă intervenție pentru scutirea învățătorilor satelor de claca datorită proprietarilor dacă nu și de dijmă.

Către cinstita Eforie a școalelor naționale,

Se face cunoscut cu cinste că deși această cinstită Eforie, prin compenitele sale mijloace, a făcut să vie din partea cinstitului Departament din Lăuntru porunci către toate Ocîrmuirile județelor în pricina scutirii candidaților de clăci, dacă nu și ale dijmuiri. Însă această poruncă aici, într-acest județ. deși cinstita Ocîrmuire locală a publicat-o mai de multe ori, dar se nesocotesc cu totul din partea celor mai mulți proprietari, căci nu încetează candidați[i] cu plîngeri către mine, că proprietari[i] prin necinste și prin închisori îi silește adeseori ca să împlinească dreptul proprietăților cu desăvîrșire.

Pentru ace[e]a, binevoiască cinstita Eforie prin poruncă a-m[i] face cunoscut dacă acești candidați pot să fie toți de-a rîndul apărați, cu toate că de cuviință ar fi să recunoască asemenea proprietari multa sau puțina creștere și învățătură ce dau candidați[i] copiilor sătenilor ce hălduesc pe proprietățile d-lor.

1839 oc[tom]vrie 21

Profesorul școalei normale,

N[o] 106

C. Stanciovici

Tîrgu-Jiului

[Rezoluție:] Dacă dl. ocîrmuitor va sprijini cu toată rîvnă școalele comunale, îi va fi prea lesne a îndupleca pe toți proprietarii să primească a scuti pe învățătorii de pe la sate de toate dările proprietărești, care se împlinesc numai cu poruncile și ecsecuțiile ocîrmuirii.

Dl. profesor va face, dar, cunoscută această observație d-lui ocîrmuitor și Eforia este bine încredințată că de la al dumealui simțiment de sprijinirea folosului obștesc atîrnă a nu se mai face reclamații din partea învățătorilor despre strîmtorile ce li se pricinuesc cu cereri de împlinirea dărilor proprietărești.

(Arh. St. Buc., fond. M.C.I.P., dos. 6076/1838, f. 135, original)